

Rettledning og reglement for eksaminander – skriftlig eksamen

---

Skriftlig eksamen

Alle eksaminander plikter å gjøre seg kjent med dokumentet *Rettledning og reglement for eksaminander – skriftlig eksamen* i god tid før eksamen. Ordet *eksaminand* omfatter her både elever og privatister.

Denne rettledningen beskriver hvordan du (som elev eller privatist) skal forholde deg i en eksamenssituasjon. Det er viktig at alle som befinner seg i eksamenslokalet tar hensyn til hverandre og følger de regler som gjelder. Målet med rettledningen er at den skal bidra til at eksamen gjennomføres på en trygg og sikker måte, og i så god atmosfære som mulig.

Eksamensvaktene har to hovedoppgaver under eksamen: De skal påse at du følger reglementet, og de skal yte deg nødvendig hjelp av praktisk karakter.

Brudd på dette reglementet *kan* føre til at du ikke får avlegge eksamen denne gangen.

Gjennomføring av eksamen

Frammøte

- Du skal møte i eksamenslokalet i god tid og senest 15 minutter før eksamen begynner. Rektor kan fastsette annen frammøtetid.
- Dersom du kommer for sent må hovedvakten i eksamenslokalet kontaktes. Hovedvakten tilkaller eksamensansvarlig ved skolen dersom det er tvil om du kan ta eksamen eller ei. Du *kan* få avlegge eksamen dersom ingen andre eksaminander allerede har forlatt eksamenslokalet, men du får ikke ekstra tid selv om du kommer for sent. Når eksamen har vart i 30 minutter slipper ingen nye eksaminander inn i eksamenslokalet.
- For sent frammøte uten gyldig grunn, kan føre til at du må vente til neste ordinære eksamen før du kan gå opp til eksamen igjen i det samme faget.

Legitimasjon

- Husk å ta med gyldig legitimasjon og vis denne til eksamensvakten på forespørsel.

Forholdene i eksamenslokalet

- Eksaminanden setter seg straks på tilvist plass. Du kan ikke forlate plassen din eller bytte plass uten tillatelse fra eksamensvakten.
- Alle ryggsekker, vesker, bagger og lignende må settes der eksamensvakten bestemmer.
- Ved pulten får du bare ha skrivesaker, tillatte hjelpemidler og mat/drikke. Eksamensvaktene kan kontrollere hjelpemidlene dersom det er nødvendig.
- Det er forbudt å ha mp3-spiller, mobiltelefon eller andre avspillere/sendere/motakere ved pulten.
- Kontroller at du har mottatt riktig eksamensoppgave straks denne er delt ut. Dersom du mener at du har fått utlevert feil oppgave må du straks melde fra til eksamensvakten.
- Det er ikke tillatt med noen form for kommunikasjon mellom deg og andre som avlegger eksamen. Det er heller ikke lov å låne skrivesaker og lignende.

- Du har heller ikke lov til å kommunisere med noen utenfor eksamenslokalet via internett eller andre kommunikasjonskanaler.
- Dersom du har behov for en pause, må du gi tegn til eksamensvakten og vente på tur for å bli fulgt ut.

Eksamenstid

- Tiden som er avsatt til eksamen står på oppgavearket som er utdelt. I tillegg kan du bruke inntil 15 minutter til å klargjøre besvarelsen dersom ikke annet er bestemt.

Papir og innføring

- Alt papir som brukes ved eksamen er merket med skolens navn og blir utlevert av eksamensvaktene.
- Utlevert papir må ikke deles eller rives i stykker.
- Eksamensvaktene leverer ut ekstra papir dersom du trenger det.
- Alt papir skal leveres inn før du forlater eksamenslokalet.
- Dersom du skriver for hånd skal du bruke blå eller svart penn. I oppgaver der det kreves grafiske framstillinger, figurer eller skisser kan blyant og farger benyttes. I noen tilfeller benyttes spesielle papirtyper.
- Dersom skolen benytter papir med gjennomslag må du kontrollere at skriften er tydelig på alle arkene. Du kan ikke bruke korrekturlakk, men kun foreta overstrykninger der dette er nødvendig.
- Dersom eksamen gjennomføres på PC skal du levere besvarelsen på datautskrift og/eller lagre på annet anvist lagringsmedium. Skolen informerer om reglene i hvert enkelt tilfelle.

Merking av svararkene

- Øverst på *første* svararket skal du skrive
  - eksamensdato
  - eksaminandnummer/kandidatnummer/PAS-nummer (dette får du av skolen)
  - oppgavekoden for det faget du tar eksamen i (står på oppgavearket)
  - kurs, f.eks. Vg1, Vg2, Vg3 eller lignende
  - klassebenevnelse, f.eks. ST3A, EL1C, TIP2B, privatist eller lignende
  - antall innleverte svarark medregnet eventuelle vedlegg
- Øverst på *alle* svararkene skal du skrive
  - sidenummer
  - ditt eksaminandnummer/kandidatnummer/PAS-nummer

Du skal aldri skrive navnet ditt på svararkene. Besvarelsen må ikke merkes slik at sensor kan vite hvem som har svart på oppgaven. Dersom det skal skrives et brev eller lignende vil det enten stå i oppgaven hvilke(t) navn som skal brukes eller du finner på noe selv.

Innlevering av besvarelsen

- Når du vil levere inn besvarelsen gir du tegn til eksamensvakten. Besvarelsen din vil da bli hentet hos deg. Du får ikke forlate plassen din før du får klarsignal om at det er i orden.
- Du skal levere inn *alle* arkene som du har brukt. Svararkene skal leveres for seg og være nummeret. Arkene fra forberedelsesdelen og kladdarkene skal også leveres inn.
- Dersom du leverer inn besvarelsen før eksamenstiden er slutt, må du også levere inn eksamensoppgavene.
- Arkene fra forberedelsesdelen, kladdark og eksamensoppgaven kan leveres ut etter eksamenstidens slutt.

Dersom sykdom eller annen rimelig grunn er årsak til at du ikke rekker å fullføre besvarelsen din i løpet av den fastsatte tiden, kan du levere inn kladdemark sammen med besvarelsen. Skolen vil da legge ved en uttalelse som forklarer situasjonen til sensorene. Sensorene kan da betrakte kladdemarkene som fullgod del av besvarelsen.

Dersom du ikke rekker å føre inn alt, kan ikke eksamensvaktene nekte deg å legge ved kladden. Det blir opp til sensorene å vurdere om kladdemarkene skal vurderes som fullgod del av besvarelsen.

Hjelpemidler ved eksamen

Eksamen kan organiseres med eller uten hjelpemidler. Departementet fastsetter hvilke hjelpemidler som er tillatt i hvert enkelt fag ved sentral gitt eksamen. Ved lokal gitt eksamen bestemmer skoleeier og skolen hva som er tillatt. Hjelpemidlene må være formålstjenlige og relevante for eksamen, og ikke svekke grunnlaget for å vurdere eksaminandens kompetanse og måloppnåelse (jfr. forskrift til opplæringslova § 3-31, se tekstboksen under).

§ 3-31. Hjelpemiddel til eksamen

Eksamenen kan organiserast med eller utan hjelpemiddel. Utdanningsdirektoratet fastset kva for hjelpemiddel som er tillatne i kvart fag ved sentralt gitt eksamen.

Ved lokalt gitt eksamen fastset skoleeigaren kva hjelpemiddel som skal tillatast. Dei tillatne hjelpemidla må ikkje svekkje grunnlaget for å vurdere kompetansen til eleven eller privatisten.

Skolen skal informere om tillatte hjelpemidler for hvert enkelt fag. Læreplaner, ordbøker og generelle vurderingsrettledninger er tillatt i alle fag.

Du er selv ansvarlig for å ta med skrivesaker og de hjelpemidler som er tillatt. Eksamensvaktene har anledning til å kontrollere alle hjelpemidler. Elektroniske hjelpemidler som kan benyttes til eksamen skal også kontrolleres.

Bruk av IKT/data ved eksamen

Når det brukes datamaskin for å besvare eksamensoppgaven, må eksaminanden nøye følge de reglene som er angitt for bruk i hvert enkelt fag eller oppgavesett, eller som det på annen måte er informert om av skolen og eksamensvaktene. Brudd på slike retningslinjer vil kunne regnes som fusk selv om dette eventuelt blir oppdaget etter at eksamen er avviklet. Eksempler på *regelbrudd* kan være:

- innlogging på annet enn anvist område eller anvist nettverk
- åpning/bruk av andre programmer eller filer enn de som er bestemt
- bruk av andre lagringsmedia enn de som er anvist/utdelt
- kommunikasjon eller forsøk på kommunikasjon med andre og bruk av internett (når dette ikke er en del av eksamen)
- utlogging *før* eksamensbesvarelsen er levert.

Dersom du kommer i skade for å bryte en av disse reglene ved en feiltakelse, må du straks tilkalle eksamensvakten. Rektor eller eksamensansvarlig tar stilling til konsekvensene av feilen.

Brudd på reglementet, bortvisning fra eksamen

Dersom du bryter reglene gitt for eksamen i dette reglementet eller du ikke retter deg etter de påleggene som eksamensvaktene gir, kan du - i alvorlige tilfeller og etter å ha blitt advart - bortvises fra eksamen. Før rektor eventuelt fatter vedtak om bortvisning, som er et enkeltvedtak og

kan påklages til fylkesmannen, har du rett til å uttale deg, jfr. forskrift til opplæringsloven § 3-36 (se tekstboksen under). Skolen skal begrunne vedtaket om bortvisning skriftlig.

§ 3-36. Bortvising frå eksamen

Elevar og privatistar skal ikkje hindre eller forstyrre gjennomføringa av eksamenen. Dersom åtfærdinga til ein elev eller ein privatist er i strid med denne føresegna, kan eleven eller privatisten, etter å ha blitt åtvara, visast bort. Bortvising skal avgjerast av rektor sjølv og er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen. Eleven eller privatisten skal ha høve til å uttale seg munnleg for rektor før rektor eventuelt fattar enkeltvedtaket om bortvising.

Dersom ein elev i vidaregåande opplæring eller ein privatist får medhald i klagen, har han eller ho rett til ny eksamen ved første etterfølgjande eksamen.

Fusk eller forsøk på fusk, annullering av eksamen

Eksamen kan annulleres dersom du har fusket eller prøvd å fuske ved eksamen. Eksempler på fusk kan være å

- gi eller prøve å gi ikke tillatt hjelp til andre
- selv motta slik hjelp
- ha med seg eller bruke hjelpemidler som ikke er tillatt
- ha med seg andre elektroniske/digitale hjelpemidler som gjør det mulig å kommunisere med andre i eller utenfor eksamenslokalet

Eksamen kan også annulleres dersom sensor under sensuren oppdager at du har benyttet ulovlige hjelpemidler eller i utilbørlig grad har brukt kilder uten kildeangivelse. Det er rektor som avgjør eventuell annullering. Vedtaket kan påklages til fylkesmannen, jfr. forskrift til opplæringsloven § 3-37 (se tekstboksen under)

§ 3-37. Annullering av eksamen

Dersom det er gjort formelle feil ved avviklinga av eksamen, eller dersom eksamen av anna årsak ikkje er avvikla i samsvar med føresegnene, kan Utdanningsdirektoratet annullere eksamen.

Dersom ein elev har vore oppe til eksamen i eit fag der han eller ho ikkje får standpunktkarakter, blir eksamen annullert.

Elevar og privatistar i vidaregåande opplæring som har fått eksamenen sin annullert av Utdanningsdirektoratet, har rett til å gå opp til ny eksamen ved første etterfølgjande eksamen. Utdanningsdirektoratet kan òg gi dispensasjon frå krava til vitnemål i § 3-42 dersom omsynet til elevane tilseier det.

Eksamen i eit fag kan annullerast dersom eleven eller privatisten har fuska eller forsøkt å fuske ved eksamen. Dette gjeld også dersom det er sensorane som oppdagar fusk eller forsøk på fusk. Spørsmålet om annullering av eksamen i faget skal avgjerast av rektor sjølv for elevar. Eleven skal ha høve til å uttale seg munnleg for rektor fattar enkeltvedtak om annullering av eksamen. For privatistar avgjerast spørsmålet av fylkeskommunen. Privatistar skal ha høve til å uttale seg munnleg for fylkeskommunen før enkeltvedtak om annullering av eksamen blir fatta. Eleven eller privatisten har likevel rett til å fullføre eksamen på eksamensdagen. Enkeltvedtak om annullering av eksamen kan påklagast til Fylkesmannen.

For elevar som får eksamen annullert på grunn av fusk eller forsøk på fusk, fell standpunktkarakteren bort.

Dersom eksamen i vidaregåande opplæring blir annullert på grunn av fusk eller forsøk på fusk, kan kandidaten gå opp til eksamen i faget som privatist, tidlegast eitt år etter den annullerte eksamenen.

Forfall på grunn av sykdom

Dersom du blir syk og ikke kan møte til eksamen, må du straks varsle skolen og kontakte lege. Sykemeldingen skal snarest mulig leveres eksamensskolen. Dersom du blir syk under eksamen må du straks melde fra til eksamensvaktene som da vil varsle eksamensansvarlig på skolen. Vedkommende avgjør om det er grunnlag for å avbryte eksamen med rett til utsatt eksamen, se avsnittet om *Særskilt, ny og utsatt eksamen* under.

En eksaminand som har dokumentert gyldig forfall ved ordinær eksamen, har rett til å gå opp på nytt ved første påfølgende eksamen. Du beholder da standpunktkarakteren i faget.

Eksamensresultat

Skolen gir opplysninger om når sensuren blir offentliggjort. Resultatet av eksamen får du vite ved å henvende deg til skolen. Etter at karakteren er gjort kjent har du rett til å lese eller få kopi av din egen besvarelse.

Særskilt, ny og utsatt eksamen

I tekstboksen under ser du hvilke rettigheter du har når det gjelder særskilt, ny og utsatt eksamen.

§ 3-33. Særskild eksamen for elevar i vidaregåande opplæring

Ein elev som får karakteren 1 i standpunktkarakter i eit fag, har rett til særskild eksamen i faget dersom han eller ho ikkje er trekt ut til eksamen i faget. Det gjeld òg for fag der det ikkje blir halde eksamen ordinært.

Særskild eksamen blir normalt halden samtidig med utsett og ny eksamen.

§ 3-34. Ny eksamen for elevar i vidaregåande opplæring

Ein elev som får karakteren 1 ved ordinær eksamen, har rett til ny eksamen i faget ved første etterfølgjande eksamen. Eleven beheld då standpunktkarakteren i faget.

Dersom eleven ikkje går opp til første etterfølgjande eksamen, må han eller ho ta faget som privatist, og standpunktvurderinga i faget fell bort.

§ 3-35. Utsett eksamen for elevar og privatistar i vidaregåande opplæring

Ein elev eller privatist som har dokumentert frávær ved ordinær eksamen og særskild eksamen, eller ein elev som har dokumentert frávær ved ny eksamen, har rett til å framstille seg til første etterfølgjande eksamen. Eleven beheld standpunktkarakteren i faget.

Dersom eleven ikkje går opp til første etterfølgjande eksamen, må han eller ho ta faget som privatist, og eventuell standpunktvurdering i faget fell bort.

Frávær frå eksamen blir rekna som dokumentert når eleven eller privatisten er hindra frå å møte til eksamen, hindringa er uføreseieleg og han eller ho elles ikkje kan lastast for hindringa. Eleven eller privatisten må leggje fram dokumentasjon på dette.

Dersom ein elev har rett til utsett eksamen i trekkfag, skal trekkinga av fag gjerast på ny.

Særskilt tilrettelegging av eksamen

Dersom du har behov for særskilt tilrettelegging eller tilpasset eksamen på grunn av ulike vansker eller funksjonshemmingar, kan du etter søknad få tilpasset eksamen slik at du kan få vist kompetansen din ut fra målene i læreplanen, jfr. forskrift til opplæringsloven § 3-32 (se tekstboksen under). Skolen skal tilrettelegge for slike tiltak så langt råd er ut fra dine behov. Rektor avgjør hvilke tilpassingar som skal brukast ut fra din søknad. Ofte vil det være nødvendig med en uttalelse fra sakkyndig instans, dvs. lege, PPT eller lignende for å dokumentere behovet. Rektors avgjørelse er et enkeltvedtak og kan påklages til fylkesmannen.

Kontakt skolen din for å høre når du må søke om dette, og hva slags tiltak det kan være aktuelt å iverksette på bakgrunn av dine behov. Privatister *må* leggje fram slik dokumentasjon dersom det er behov for særskilt tilrettelegging av eksamen.

§ 3-32. Særskild tilrettelegging av eksamen

Elevar og privatistar med behov for særskild tilrettelegging skal kunne få lagt forholda til rette slik at dei kan få vist kompetansen sin ut frå kompetansemåla i fag i læreplanverket. Tiltaka må vere tilpassa behova til eleven og privatisten så langt råd er.

Tiltaka må ikkje føre til at eleven eller privatisten får fordelar framfor andre som ikkje får tilrettelegging ved eksamen. Tilrettelegginga må heller ikkje vere så omfattande at eleven eller privatisten ikkje blir prøvd i kompetansemåla i fag i læreplanverket. Der det i kompetansemåla er kravd skriftlege, munnlege eller praktiske ferdigheiter, er det ikkje høve til å leggje til rette eksamen slik at desse ferdigheitene ikkje blir prøvde, når slik prøving er fastsett i eksamensforma for faget.

Rektor avgjer etter søknad kva for ordningar som skal nyttast for elevar. Avgjerda til rektor er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen. Rektor kan krevje uttale frå ein sakkunnig instans. Særskild tilrettelegging av eksamen krev ikkje vedtak om spesialundervisning.

Privatistar må leggje fram ein sakkunnig uttale. Fylkeskommunen avgjer kva slags ordningar for tilrettelegging som skal nyttast. Avgjerda til fylkeskommunen er eit enkeltvedtak som kan påklagast til fylkesmannen.

Klagerett

Du har rett til å klage på eksamenskarakteren. Klagefristen er 10 dager regnet fra den dagen du burde ha gjort deg kjent med resultatet. Klagen skal være skriftlig og leveres til den skolen hvor du tok eksamen. Du har rett til å se besvarelsen din, eller en kopi av den, etter at karakteren er satt. Karakteren du får etter klagebehandlingen er endelig, og det er viktig å kjenne til at den kan endres til både en bedre eller dårligere karakter, eller at den blir stående uendret. Dersom karakteren endres har du rett til ny dokumentasjon (vitnemål/kompetansebevis), og den dokumentasjonen du først fikk må leveres inn til skolen. Se forskrift til opplæringsloven *kapittel 5. Klage på vurdering* for ytterligere informasjon om klageretten.

Se <http://lovdata.no> for ytterligere informasjon om regelverket knyttet til eksamen og klageretten:

Forskrift til opplæringsloven - Eksamen: <http://www.lovdata.no/for/sf/kd/td-20060623-0724-018.html>

Forskrift til opplæringsloven - kapittel 5. Klage på vurdering: <http://www.lovdata.no/for/sf/kd/td-20060623-0724-022.html>